

DOI <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2023.28.24>
УДК 712.253:725.945

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ЗАСТОСУВАННЯ ІКОНОГРАФІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ ІСТОРИЧНИХ ПАРКІВ

Гатальська Надія Вікторівна

*Доктор архітектури, доцент, професор кафедри ландшафтного проектування
та садово-паркового мистецтва
Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова,
Харків, Україна,
e-mail: gatalska.nadiia@gmail.com, orcid: 0000-0001-9538-2379*

Анотація. Мета. Удосконалити методичні підходи застосування іконографічних матеріалів при дослідженні трансформації пейзажів історичних парків.

Методологія. Базисом для проведення досліджень є пейзажно-композиційний підхід, в розрізі якого пейзажна картина розглядається як фрагмент паркового середовища та визначається властивостями взаємопов'язаних структур – графічної, об'ємно-просторової, фактурної, текстурної та колірної. Матеріалами для досліджень слугували іконографічні матеріали різних періодів розвитку Державного дендрологічного парку «Олександрія», а також світлини, отримані в результаті власних маршрутних обстежень території.

Результати. У статті систематизовано наявну наукову інформацію щодо дослідження композиційної організації парків, у тому числі історичних, наведено їх критичний аналіз, узагальнено комплекс досліджень трансформації пейзажів Державного дендрологічного парку «Олександрія», що дозволило поглибити знання щодо особливостей застосування іконографічних матеріалів при дослідженні історичних парків. Акцентовано приділено увагу значенню окремих елементів пейзажної картини у трансформації пейзажей дослідного об'єкту.

Наукова новизна. Представлено результати аналізу трансформації пейзажей Державного дендрологічного парку «Олександрія», які стали основою для удосконалення методичних підходів застосування іконографічних матеріалів при дослідженні історичних парків. Окреслено алгоритм застосування іконографічних матеріалів різних етапів розвитку історичного парку для визначення рівня трансформації композиції його пейзажних картин.

Практична значущість. Удосконалено методичні підходи застосування іконографічних матеріалів при дослідженні історичних парків, які можуть бути використані у передпроектних вишукуваннях при розробці проектної документації їх адаптації.

Ключові слова: історичні парки, методи оцінювання пейзажей, композиційна структура пейзажних картин.

ВСТУП

Сади і парки є своєрідною формою синтезу мистецтв, уособленням їх стилів. Взаємозв'язок видів мистецтв є різноманітним – один вид може домінувати та підпорядковувати собі інші, доповнювати один одного або знаходитись в контрастному співставленні. Особливого значення взаємозв'язок образотворчого та садово-паркового мистецтва набуває в контексті вивчення палацово-паркових ансамблів минулих епох, трансформаційних процесів, які відбувалися упродовж їх існування, що є основою їх відновлення, адаптації та подальшого використання.

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Паркові об'єкти, які нині відносять до історичних, розвивалися разом із соціальними потребами суспільства поступово розширюючи функціональне наповнення для задоволення поточних запитів [17]. Відповідно, нині є свідченням уявлень соціуму про красу, релігійні вірування, а також є вираженням технічних можливостей.

В контексті вибору підходів та методів дослідження історичних садів та парків важливим є означення самого терміну «історичного» саду або парку. Зокрема, у на міждержавному рівні поняття історичного саду (парку) регламентує Флорентійська хартія, що визначає «історичний сад» як архітектурну та садово-паркову композицію, яка представляє інтерес для громадськості з історичної чи художньої точки зору» [12]. До композиції історичного саду Флорентійською хартією віднесено: план та рельєф; рослини (включаючи види, пропорції, колірні схеми, відстань і відповідну висоту); конструктивно-декоративні особливості; водойми [12]. Окрім того, в документі зазначено, що термін «історичний сад» застосовується до невеликих садів і до великих парків, як регулярних так і пейзажних. Таким чином, важливою характеристикою історичного парку є його композиційна побудова, яка відображається у розташуванні матеріальних компонентів відповідно до ідейного задуму. Питання композиційної організації паркових об'єктів загалом та історичних парків зокрема висвітлюються в ряді наукових праць та фокусуються довкола оцінювання якісних характеристик матеріальних компонентів [14, 7, 2, 7, 15, 13], а також композиції пейзажів [16, 18, 16].

Зосереджуючи увагу на композиції пейзажів історичних парків, трансформаційних процесів, які відбувалися упродовж їх існування важливого значення набуває аналіз іконографічних матеріалів, які зображували

краєвиди парків упродовж різних періодів їх існування. Зважаючи, на тісний взаємозв'язок образотворчого та садово-паркового мистецтва доцільним є аналіз застосування творів живопису та графіки при дослідженні історичних аспектів формування та розвитку садів.

Важливість використання іконографічних матеріалів в дослідженні історичних парків обумовлюється можливістю здійснити:

- аналіз композиційної організації пейзажів та їх трансформацію упродовж розвитку об'єкту;
- зміни архітектурного наповнення паркового середовища;
- визначити асортимент рослин, які використовувалися та їх вплив на трансформацію пейзажів.

Поряд із важливістю даного аспекту досліджень, питання використання іконографічних матеріалів фрагментарно висвітлено в дже-релах наукової літератури [18, 13, 3, 9, 7].

Зосередженням уваги на якісних характеристиках об'ємно-просторової структури та її оцінювання відповідно до засобів гармонізації композиції вирізняється підхід D. E. Whiting. Автор виділяє одинадцять основних аспектів у композиції насаджень для створення гармонійної об'ємно-просторової структури об'єкта, а саме: єдність, масштабність, збалансованість, простота та різноманітність, акцентування та послідовність у їх відношенні до лінії, форми, текстури та кольору [16]. Підхід передбачає виявлення та аналіз використання кожного з принципів композиції, а також ступінь їх виразності та гармонійності в межах об'єкту дослідження.

Необхідно зауважити, що в ході аналізу структур пейзажної картини визначають візуальну активність окремої структури в момент оцінювання, в першу чергу йдеться про сезонні зміни, які найсуттєвіше впливають на колорит пейзажу за рахунок сезонної динаміки насаджень – основного формоутворюючого компоненту паркового середовища. Поряд із тим, дослідження мінливості колориту як насаджень зокрема, так і природного або паркового ландшафту загалом є досить обмеженими незважаючи на суттєвий вплив кольору на людину за рахунок фізіологічних та психоемоційних процесів [6, 5, 2].

Увагою до мінливості кольору в пейзажах відзначаються роботи імпресіоністів, які передавали в творах найтонші колірні переходи. Особливе місце у садово-парковому мистецтві займає сад Клода Моне, пейзажі якого митець відтворював упродовж життя. Спостереження за зміною колориту пейзажів відображені в роботах художника, які написані серіями,

фіксуючи зміни пейзажів залежно від освітлення та погодних умов.

Серед вітчизняних дослідників кольору варто відмітити роботу В. Й. Кравця, сфокусовану на дослідженні засобів колористичного формотворення в образотворчому мистецтві, а також взаємозв'язку між колоритом оточуючого середовища та колірними схемами його творів [3].

Варто відзначити, що іконографічні матеріали частіше застосовують мистецтвознавці для ідентифікації, опису та інтерпретації змісту зображень: зображуваних предметів, конкретних композицій та деталей.

МЕТА

Удосконалити методичні підходи застосування іконографічних матеріалів при дослідженні трансформації пейзажів історичних парків.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Звертаючись до історії зображення садів, варто зауважити, що перші із них з'явилися ще в мистецтві країн Месопотамії та Єгипту. Прикладом є зображення єгипетських садів на фресках та рельєфах гробниць [10]. Нині, подібні іконографічні матеріали є важливим джерелом отримання інформації щодо особливостей організації садів минулих епох.

У європейському живописі твори, присвячені садам і паркам, у великій кількості почали з'являтися в XV ст. Серед основних тем того часу виділяються зображення сцен відпочинку і роботи в саду [9].

Тема садів і парків в європейському образотворчому мистецтві набула нових рис на межі XVII–XVIII ст. завдяки творчості Клода Лорена, Нікола Пусена, Сельвадора Роза [9], що вплинуло на розвиток садово-паркового мистецтва упродовж наступних ста років.

Узагальнюючи особливості взаємодії парків та їх зображення на площині можна виокремити такі напрями:

- зображення окремих пейзажів існуючих садів і парків з метою їх фіксації в певний момент часу;
- створення творів пейзажного живопису, як результату бачення та самовираження митця;
- зображення пейзажів для відтворення їх в садах і парках.

Для обґрунтування алгоритму застосування іконографічних матеріалів при дослідженні історичних парків обрано Державний дендрологічний парк «Олександрія» – об'єкт, створений в епоху романтизму – періоду, упродовж якого простежується тісний

взаємозв'язок живопису та садово-паркового мистецтва [9]. Державний дендрологічний парк «Олександрія» закладено у 1788 р. як приватну резиденцію родини Браницьких. Упродовж історії розвитку об'єкту він зазнавав змін і нині відноситься до природо-заповідного фонду України [1, 8]. Важливим аргументом при виборі дослідного об'єкту стала наявність іконографічних матеріалів [1], які застосовано при аналізі трансформації пейзажів на сучасному етапі. Для дослідження використовували загально та конкретно наукові методи дослідження, які базуються на пейзажно-композиційному підході, в розрізі якого пейзажна картина розглядається як фрагмент паркового середовища та визначається властивостями взаємопов'язаних структур – графічної, об'ємно-просторової, фактурної, текстурної та колірної [4, 18, 16].

Оцінювання колориту здійснювали за методикою оцінювання колориту [2, 6]. Відтінки кольорів визначали відповідно до колірної моделі RGB. Фотофіксацію сучасних пейзажів здійснювали в ході маршрутних обстежень упродовж 2020 року. Кут та відстань до фокусу пейзажної картини обирали відповідно до історичних іконографічних матеріалів. Історичні дані щодо формування та розвитку дослідного об'єкту одержано на основі опрацювання наукових джерел літератури.

Відповідно до проведеного аналізу наукових джерел літератури та власних досліджень трансформації пейзажів Державного дендрологічного парку «Олександрія», обґрунтовано алгоритм проведення аналізу трансформації пейзажів історичних парків із застосуванням іконографічних матеріалів, який передбачає такі етапи:

- пошуковий – передбачає збір матеріалів, які стосуються дослідного об'єкту, добір методик, які доцільно застосувати у дослідженні;
- натурний – визначення в межах паркового об'єкту локацій, що зображено на історичних іконографічних матеріалах, створення сучасних світлин відповідних пейзажів;
- аналітичний – порівняльний аналіз трансформації пейзажів;
- синтезуючий – окреслення рівня трансформації пейзажів та обґрунтування пропозицій щодо збереження всіх видів структур історично цінних пейзажів та відновлення історичного образу об'єкту.

В розрізі пошукового етапу здійснюється збір та систематизація матеріалів, що ілюструють різні періоди розвитку дослідного об'єкту та є основою для проведення історико-генетичного, історико-типологічного,

історико-системного та ретроспективного аналізу. Відповідно до особливостей об'єкту, а також наявних матеріалів здійснюється добір методів та методик, які доцільно використати. Поряд із важливістю індивідуальних особливостей об'єкту при виборі методів та підходів оцінювання, виокремлено ряд методик, що апробовано в розрізі нашого дослідження. Відтак, для аналізу композиційної організації пейзажів, може бути використано методики, які зосереджені довкола графічної, об'ємно-просторової, фактурної, текстурної та колірної [4, 18, 16] структур пейзажної картини.

Відтак, аналіз графічної структури передбачає окреслення конфігурації структурних ліній їх поєднання; об'ємно-просторової – визначення масштабу, конфігурації зорових фокусів та бар'єрів, глибини перспективи, конфігурацію силуету; текстурної – характеристику рисунку поверхонь; фактурної – характеристику фактур та їх поєднання; колірної – характеристику кольорових тонів, їх поєднання загальний колорит та його формотворюючі компоненти. Наведені характеристики композиційної структури пейзажів аналізуються на різних етапах розвитку об'єкта для визначення її трансформації (рис. 1).

Окремо варто звернути увагу на аналіз колірної структури, яку доцільно оцінювати із застосуванням методики Н. О. Олексійченко, Н. В. Гатальської, М. С. Мавко [2, 6], що передбачає побудову колірних діаграм та дозволяє об'єктивно визначити домінування кольорів та їх відтінків.

В ході натурального етапу необхідно визначити локації, в межах території об'єкту, які наявні на історичних іконографічних матеріалах – територіальне розміщення, напрям та кут зору. Відповідно до результатів зазначених робіт необхідно здійснити фотофіксацію пейзажів із максимальним дотриманням відповідності іконографічним матеріалам. Окремо варто звернути увагу на пору року, час доби та інтенсивність освітлення, яка при сучасній фотофіксації відповідає історичним матеріалам. У випадку наявності іконографічних матеріалів пейзажу упродовж різних сезонів або доби варто виконати відповідні світлини.

Аналітичний етап передбачає дослідження трансформації пейзажів із застосуванням дібраних методик та отриманих матеріалів. Для здійснення такого аналізу може бути застосовано різне програмне забезпечення, яке дає можливість накладання необхідних графічних елементів.

Прикладом виконання аналітичного етапу може бути аналіз трансформації пейзажу довкола колонади «Ехо». Графічна структура пейзажу вирізняється домінуванням вертикалей, утворених колонами архітектурної форми, що не зазнала змін у порівнянні з періодом розквіту об'єкту. У той же час, зміна конфігурації партеру перед колонадою суттєво вплинула на конфігурацію горизонтальних ліній. Окрім того, трансформації партеру порушили об'ємно-просторову структуру пейзажу, текстурні та фактурні особливості переднього плану (див. рис. 1). Домінантою

Рис. 1. Аналіз пейзажу довкола колонади «Ехо»

пейзажу лишилася колонада «Ехо», проте зміна конфігурації партеру, а саме – зменшення висоти рослин, що використано для його формування збільшили візуальну активність архітектурної форми та сформували яскравий контраст вертикальних та горизонтальних елементів графічної структури пейзажу, надали йому яскраво виражених регулярних рис на протизагу пейзажним.

Поєднання пейзажних форм рослин з класичною архітектурою є одним із характерних прийомів садів та парків Романтизму загалом та даного об'єкту зокрема. Тому формування регулярних елементів не відповідає історичним даним та порушує первинний ідейний задум.

Зосереджуючи увагу на аналізі колориту наведеного пейзажу, доцільно також зауважити на суттєві відмінності. На малюнку В. Ріхтера 90,5% теплих відтінків коричневого кольору та охри, 3% білого та 6,5% холодних відтінків (див. рис. 1). В той же час, на світліні 2020 року спостерігається інше співвідношення кольорів – теплих відтінків зеленого та коричневого – 49,5%, а 12,4% – холодних.

Така ситуація обумовлюється з одного боку технікою виконання малюнку В. Ріхтером, а з іншої – наявністю партеру, який суттєво впливає на колорит пейзажу.

Домінуванням рослин вирізняється пейзаж довкола «Штучних Руїн», як на момент розквіту парку, так і нині (рис. 2). Мінливість рослин обумовлює зміну об'ємно-просторової структури та силуету пейзажної картини. При цьому, у ролі зорового фокусу виступають «Штучні Руїни», які не зазнали суттєвих змін. Окрім того, простежується збереження деяких екземплярів рослин, поряд із зміною їх габітусу (див. рис. 2). Текстурні та фактурні

структури, сформовані, головним чином, рослинами мають подібний характер. Особливо варто відмітити листяне дерево (наявне як в період розквіту, так і нині), що обмежує пейзажну картину праворуч та виступає у ролі куліси (див. рис. 2). Глибина та плановість пейзажної картини зазнала незначних змін. Поряд із тим, оцінити зміну колірної структури за наявними матеріалами не можливо.

Інакша ситуація щодо колориту пейзажу спостерігається довкола скульптури «Гладіатор». Відтак, на малюнку В. Ріхтера (рис. 3) простежується домінування холодних кольорів – загалом 56,9%. У свою чергу, на світліні 2020 року в колориті 64,2% теплих відтінків коричневого кольору. Подібною є частка відтінків сірого, яка в обох випадках знаходиться в межах 30–35%. При цьому варто відмітити, що на сучасних світлинах кольори насиченіші та темніші, що обумовлено часом створення світлин та порою року.

Таким чином, аналітичний етап дає можливість порівняти трансформації окремих структур пейзажу, виявити елементи картини, що спричинили ці зміни і, відповідно, може бути основою для формування пропозицій щодо їх відновлення.

В розрізі останнього етапу здійснюються синтез отриманих результатів, що спрямовано на окреслення рівня трансформації пейзажів, визначення елементів, які були формотворюючими, обґрунтовується доцільність відновлення композиції періоду розквіту об'єкту.

Звертаючись до наведених вище прикладів в розрізі останнього етапу, варто зауважити на ряді трансформаційних процесів, які відбулися та їх вплив на композицію пейзажів. Архітектурні елементи, які виступають в ролі домінант та зорових фокусів не

А

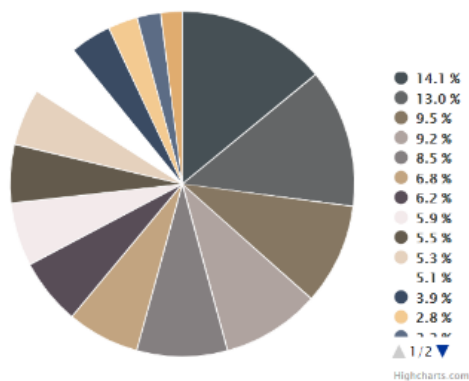

Б

Рис. 2. Графічна структура пейзажу. А) Наполеон Орда. Штучні Руїни (1872 р.) [19]; Б) Світлина 2020 р.

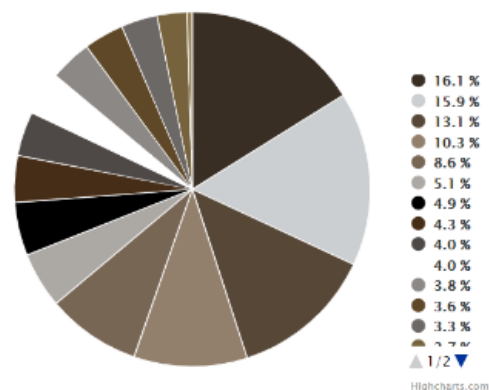
А

А

Б

Б

Рис. 3. Пейзаж довкола скульптури «Гладіатор». А) Малюнок Вільгельма Ріхтера. 1828 рік [19]; Б) Світлина 2020 р.

Рис. 4. Діаграма колориту пейзажу довкола скульптури «Гладіатор». А) Малюнок Вільгельм Ріхтера 1828 р.; Б) Світлина 2020 р.

зазнали суттєвих змін. Поряд із тим, зміни рослинних компонентів вплинули на силует, текстурну, фактурну та колірну структури пейзажів Державного дендрологічного парку «Олександрія».

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи комплекс проведених досліджень окреслено алгоритм проведення аналізу трансформації композиції

пейзажних картин історичних парків із застосуванням іконографічних матеріалів різних етапів розвитку об'єкту на прикладі Державного дендрологічного парку «Олександрія». В результаті окреслено чотири етапи проведення дослідження трансформації пейзажів (пошуковий, натурний, аналітичний, синтезуючий), особливості їх проведення, а також методики, що можуть бути застосовані.

ЛІТЕРАТУРА

[1] Галкін С. І. Структура та символіка старовинного парку «Олександрія» в білоцерківській резиденції графів Браницьких / С. І. Галкін, Ол. Л. Гурковська, Є.А. Чернецький. – Біла Церква : О.В. Пшонківський, 2005. – 96 с.
 [2] Гатальська Н. В., Мавко М. С. Особливості оцінки колористичних особливостей ландшафту. Агробіологія : збірник наукових праць Білоцерків. нац. аграр. ун-т. 2012. Вип. 8 (94). С. 54-57.

REFERENCES

[1] Halkin, S.I. (2005). Struktura ta symbolika starovynnoho parku «Oleksandriia» v bilotserkivskiyi rezidentsii hraviv Branytskykh [The structure and symbolism of the ancient park "Olexandria" in the Bilotserki residence of the Branitsky counts]. Bila Tserkva : O.V. Pshonkivskiyi. 96. [In Ukrainian]
 [2] Gatalska, N.V., Mavko, M.S. (2012). Osoblyvosti otsinky kolorystychnykh osoblyvostei landshaftu. [Peculiarities of assessment of the color

[3] Кравець В. Й. Цілі та засоби колористичного формоутворення в архітектурі. дис.д. арх. 18.00.01. Харків. 1995.

[4] Курбатов Ю. І. Архітектурні форми та природний ландшафт: композиційні зв'язки. Л.: 1988. 136 с.

[5] Олексійченко Н. О., Гатальська Н. В., Мавко М. С. Авторське свідоцтво № 67096. Методика оцінювання колориту ландшафту. Заявник та власник авторського свідоцтва Національний університет біоресурсів і природокористування України; дата реєстр. 10.08.2016 р. № 67496; заявл. 07.06.2016.

[6] Олексійченко Н. О., Гатальська Н. В., Мавко М. С. Наукові основи оцінювання та моделювання колориту паркових ландшафтів : рекомендації для підприємств України в галузі садово-паркового господарства, ландшафтно-архітектурної та містобудування. Київ : НУБіП України, 2018. 42 с.

[7] Олексійченко Н.О., Гатальська Н.В. Критерії комплексної оцінки сучасного стану та збереженості історичних парків на території Центральнопридніпровської височинної області Лісове і садово-паркове господарство. Електронний науковий журнал. 2012. Вип. 2. С. 114–138.

[8] Родічкін І. Д., Родічкіна О. І. Старовинні маєтки України : книга-альбом. Київ : Мистецтво, 2009. 384 с.

[9] Смоляр О. Історія та характеристика концептуального аналізу садово-паркового мистецтва Європи. Вісник ХДАДМ. 2011, Серія: Мистецтвознавство, Вип. 3: С. 66-72.

[10] Bove P. The early development of garden making c. 3000-c/ 2000 BCE. Studies in the History of Gardens & Designed Landscapes. 2017, Vol 37, No 3: P. 231-241.

[11] Gil J.-H., Park H.-S., Park J.-M. Analysis on Trends in the Designation and Development of Historical Parks in Korea. Journal of Korean Institute of Landscape Architecture. 2016. Vol. 44, No. 2: P.130-142.

[12] ICOMOS. Historic Gardens the Florence Charter; ICOMOS: Florence, Italy, 2012.

[13] Oleksichenko N., Gatalska N. Methodological approaches to assess the aesthetics of park environment. FORESTRY IDEAS. 2018. Vol. 24, No 2 (56): P. 141–162.

[14] Paraskevopoulou A., Klados A., Malesios Ch. Historical Public Parks: Investigating Contemporary Visitor Needs. Sustainability 2020, Vol. 12, No 9976: P. 1-27.

[15] Sowinska-Swierkosz B. Review of cultural heritage indicators related to landscape: Types, categorisation schemes and their usefulness in quality assessment. Ecological Indicators. 2017. Vol. 81. P. 526-542.

[16] Whiting D. E. Garden Notes № 413. Principles of Landscape Design. Colorado : Master Gardener training. 2007. 33 p.

[17] Woudstra, J. Introduction: The regeneration of public parks. In The Regeneration of Public Parks; Woudstra, J., Fieldhouse, K., Eds.; E & FN Spon: London, UK, 2000; P. 1–8.

[18] Yilmaz S., Özgüner H. & Mumcu S. An aesthetic approach to planting design in urban parks and greenspaces. Landscape Research. 2018, Vol. 43, Issue 7: P. 965-983.

features of the landscape] Ahrobiolohiia : zbirnyk naukovykh prats Bilotsenrkiv.nats. ahrar. un-t. 1 (94), 54-57. [In Ukrainian]

[3] Kravets, V.Y. Tsili ta zasoby kolorystychnoho formoutvorennia v arkhitekturi. [Goals and means of coloristic shaping in architecture]. dys.d. arkh. 18.00.01. Kharkov. 1995. [In Ukrainian]

[4] Kurbatov, Yu.Y. Arkhitekturni formy ta pryrodnyi landschaft: kompozytsiini zviiazky. [Architectural Forms and Natural Landscape: Compositional Relations]: 1988. – 136 s.

[5] Oleksiichenko, N.O., Gatalska, N.V., Mavko, M.S. (2016). Avtorske svidotstvo № 67096. Metodyka otsiniuvannia kolorytu landschaftu. Zaiavnyk ta vlasnyk avtorskoho svidotstva Natsionalnyi universytet bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy; data reiestr. 10.08.2016 r. № 67496; zaiavl. 07.06.2016. [In Ukrainian]

[6] Oleksiichenko, N.O., Gatalska, N.V., Mavko, M.S. (2018) Naukovi osnovy otsiniuvannia ta modeliuvannia kolorytu parkovykh landschaftiv : rekomendatsii dlia pidpriemstv Ukrainy v haluzi sadovo-parkovoho gospodarstva, landschaftnoi arkhitektury ta mistobuduvannia [Scientific basis of assessment and modeling of the color of park landscapes: recommendations for enterprises of Ukraine in the field of horticulture, landscape architecture and urban planning]. Kyiv : NUBiP Ukrainy. 42. [In Ukrainian]

[7] Oleksichenko, N.O., Gatalska, N.V. (2012) Kryterii kompleksnoi otsinky suchasnoho stanu ta zberezhenosti istorychnykh parkiv na terytorii Tsentralnoprydniprovskoi vysochynnoi oblasti [Criteria for a comprehensive assessment of the current state and preservation of historical parks in the territory of the Central Dnieper Upland Region] Lisove i sadovo-parkove gospodarstvo. Elektronnyi naukovy zhurnal. 2, 114–138. [In Ukrainian]

[8] Rodichkin, I.D., Rodichkina, O.I. (2009). Starovynni maietky Ukrainy [The Old Estates of Ukraine]. Ancient estates of Ukraine, 384. [In Ukrainian]

[9] Smoliar, O. (2011) Istoriia ta kharakterystyka kontseptualnoho analizu sadovo-parkovoho mystetstva Yevropy [History and characteristics of the conceptual analysis of garden and park art in Europe]. Visnyk KhDADM, Serii: Mystetstvoznnavstvo, 3. 66-72. [In Ukrainian]

[10] Bove, P. (2017). The early development of garden making c. 3000-c/ 2000 BCE. Studies in the History of Gardens & Designed Landscapes, 37, 3, 231-241.

[11] Gil, J.-H., Park, H.-S., Park, J.-M. (2019) Analysis on Trends in the Designation and Development of Historical Parks in Korea. Journal of Korean Institute of Landscape Architecture. 44, 2, 130-142. [In Korean]

[12] ICOMOS. Historic Gardens the Florence Charter; ICOMOS: Florence, Italy, 2012.

[13] Oleksichenko, N., Gatalska, N. (2018). Methodological approaches to assess the aesthetics of park environment. [Forestry Ideas]. 24, 2 (56), 141–162.

[14] Paraskevopoulou, A., Klados, A., Malesios, Ch. (2020). Historical Public Parks: Investigating Contemporary Visitor Needs. Sustainability. 12, 9976, 1-27.

[15] Sowinska-Swierkosz, B. (2017). Review of cultural heritage indicators related to landscape: Types, categorisation schemes and their usefulness in quality assessment. *Ecological Indicators*. 81., 526-542.

[16] Whiting, D.E. (2007). Garden Notes № 413. *Principles of Landscape Design*. Colorado : Master Gardener training. 2007. 33.

[17] Woudstra, J. (2000). Introduction: The regeneration of public parks. In *The Regeneration of Public Parks*; Woudstra, J., Fieldhouse, K., Eds.; E & FN Spon: London, UK, 1-8.

[18] Yilmaz, S., Özgüner, H., Mumcu, S. (2018). An aesthetic approach to planting design in urban parks and greenspaces. *Landscape Research*. 43, 7, 965-983.

ABSTRACT

Gatalska N. Improvement of methodological approaches for the application of iconographic materials in the research of historical parks.

Purpose. Improving methodical approaches to the use of iconographic materials in the study of the transformation of landscapes of historical parks.

Methodology. The basis for conducting research is the landscape-compositional approach, in which the landscape picture is considered as a fragment of the park environment and expands the properties of interconnected structures – graphic, volumetric-spatial, textured, textural and color.

As the materials for the research, we used the iconographic materials from different periods of development of the State Dendrological Park "Alexandria", as well as photos obtained as a result of own route surveys of the territory.

Results. The article systematizes available scientific information on the study of the park compositional organization, including historical ones, provides their critical analysis, summarizes the complex of studies on the transformation of landscapes of the State Dendrological Park "Alexandria", which allowed to deepen knowledge about the peculiarities of the use of iconographic materials in the study of historical parks. It pays special attention to the importance of individual elements of a landscape painting in the transformation of the landscape of the research object.

Scientific news. The results of the analysis of the transformation of the landscapes of the State Dendrological Park "Alexandria" are presented, which became the basis for improving the methodical approaches of using iconographic materials in the study of historical parks. The algorithm of using iconographic materials of various stages of development of the historical park to determine the level of transformation of the composition of its landscape paintings is outlined.

Practical significance. Methodical approaches to the use of iconographic materials in the study of historical parks have been improved, which can be used in pre-project searches in the development of project documentation for their adaptation.

Key words: historical parks, landscape assessment methods, compositional structure of landscape paintings.

AUTHOR`S NOTE:

Gatalska Nadiia, Associate Professor, Doctor of Architecture, Professor of the Department of Landscape Architecture and Park Art, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Kharkiv, Ukraine, Ukraine, e-mail: gatalska.nadiia@gmail.com, orcid: 0000-0001-9538-2379

Стаття подана до редакції 04.05.2023 р.